

ITEM NO 7722/52

H/MP
IX - 3398
12 June

CZECHOSLOVAKIA

INDUSTRY

Mining

GENERAL MOOD

RESISTANCE

Political

LABOR

Forced

CONDITIONS AND PERSONALITIES IN THE VYKMANOV, BARBORA
AND OTK CAMPS OF THE JACHYMOV AREA

SOURCE VIENNA : Aged 31, of Yugoslav origin, who came to Austria on 11 May 1952. In 1951 he was arrested in PRAGUE on charges of illegal border crossing and was sentenced to two years custody, a part of which he served in labor camps at JACHYMOV. Source was living in the below mentioned labor camps from June 1951 till February 1952.

DATE OF OBSERVATION : Till February 1952.

Juhoslovan, ktorý bol v máji 1952 z ČSR do Rakúska vysúpaný, udáva o svojich zážitkoch nasledovné:

V polovici r.1950 bol zaistený v BRNE STB a bol väznený v brnenských väzniciach, potom v MIKULOVE na okresnom súde až do mája 1951, kedy ho preradili do pracovného tábora v JACHYMOV. Tu pracoval striedave až do februára 1952 v táboch VYKMANOV a BARBORA.

Juhoslovan udáva, že tábor VYKMANOV medzi obcou OSTROV a JACHYMOV od obce HORNÍ ZDAR vzdialený asi 4 - 5 km pod kopcami. Veliteľom tábora je MALINA /fnu/, asi 40 ročný, 195 cm vysoký, podlhovastej tváre, gaštanových vlasov a ťažkopádnej chodze. Mimo neho bolo v tábore asi 80 ďalších estébákov, ktorí mali ubikácie zvlášť, niekoľko metrov od tábora.

V tábore VYKMANOV bolo stále 800 až 1.300 väzňov, ktorí boli ubytovaní v 17-tich drevených barákoch. Každý barák bol rozdelený na tri oddelenia a v každom oddelení spalo 30 väzňov. Väzni mali kavalce a na zakrytie dve pokrývky. Mimo týchto ubikácií bol v tábore t.zv. kultúrny dom, zriadený v polovičke jedného baráku; v tomto bola kantína, kuchyňa a skladište. V ďalšom baráku boli zriadené krajčírské dielne, skladište na zemiaky a korekcia. Mimo týchto objektov bolo v tábore pár menších ubikácií pre špiclov. Výkonným /starešinom/ tábora vo VYKMANOVE je väzen CHLADIK Stanislav, asi 50 ročný muž, bývalý policajný inšpektor z LIDIC. Je asi 170 cm vysoký, zavalitý, má biele vlasy, guľatú tvár; v službe chodí s vlčiakom. CHLADIK je odsúdený na niekoľko rokov za to, že pomáhal na nemeckej okupácii pri vypálení LIDIC a zaisťovať tamojších občanov. Aj v tomto tábore sa dostal za pomoci veliteľa MALINU, ktorý si ho do tábora sám priniesol, na veduce miesto a sa dobrú službu a týranie väzňov má zvláštne ubytovanie a nežije tu vobec ako väzen.

/more/

Celý tábor je ohradený najbezpečnejšími vymoženosťami, takže útek z tohto tábora je absolutne vylúčený. Tábor je ohradený počítajúc z dvora tábora najprv ostnatým drátom, vysokým asi 1 m, t.zv. odstrelovacie pásmo. 3 m od tohto drátu je ostnatý drát 3 a 1/2 m vysoký, dvomi radmi, medzi ktorými je medzera 3 1/2 m, vysypaná bielym riečnym pieskom, kde sú pustení vlčiaci na noc v počte asi 10 až 15. Za touto medzerou nasleduje po 5-tich metroch ďalší drát vo výške 1 m, ako vonkajšie odstrelovacie pásmo. Na stĺpoch, kde je pripewnený ostatný drát, sú zavesené tabule s nápisom: "Odstrelovacie pásmo! Nepribližujte sa, vydávate sa vlastnému nebezpečiu!" Medzera, v ktorej behajú vlčiaci, je v noci osvetlená reflektorami a mimo toho je na každom rohu tábora jedna rozhladna, v ktorej je STB s gulometom vo dne v noci.

V tábore je zavedená vojenská kázeň. Na barákoch tábora sú namontované ampliony a výkonný /starešina/ CHLADIK sedí v drevenej budke, ktorá je v zime vykurená a odtiaľ vydáva rozkazy mikrofonom. CHLADIK má veľkú záľubu v tom, že drezíruje väzňov pri rannom nástupe v prípade, že tieto nenastupujú podľa prísnych vojenských kázní.

Väzni odchádzajú ráno do práce o 8 hod. a starešina CHLADIK ich necháva nastupovať už od 05,45 až do 8 hod. stoja na dvore. Pri tom kričí CHLADIK do mikrofonu: "Nástup", po nástupe "Rozchod"; to znamená, väzni musia ísť do barákov a takto opätuje rozkazy podľa nálady do 8 hod. V začiatku roku 1952 prezývali väzni vykmanovského tábora takmer denne nesnesiteľné kruté ranné hodiny pri rannom nástupe, kedy ich nechával CHLADIK pri nástupe aj dve hodiny v najväčšej zime stať až do tej doby, dokiaľ neodešli do práce. On sám však sedel vo vykurenom baráku a fajčil cigaretu.

Jedna čiastka väzňov, až 500, pracovala na sídlíšti horníkov v obci OSTROV, smerom na KARLOVÉ VARY, v tejto obci je postavených doposiaľ asi 50 rodinných domkov; sú pomenované "ruské baráky", v ktorých sú ubytované hornícké rodiny z celej oblasti JÁCHYMOVA. Mimo toho je tu postavených asi 45 budov po 12 až 18 bytových jednotiek tiež už obývaných. V ďalšej výstavbe obývacích domkov sa pokračuje smerom na hlavnú cestu od strednej školy.

Na prácu do obce OSTROV boli väzni z VYKMANOVA odvážení autobusmi po 90 osobách ráno o 8 hod. a pracovali bez jedla až do 4 hod. odpoledne, kedy dostali naraz aj obed a večeru. Ráno dostali kávu bez chleba, a večer naraz 30 dkg chleba, polievku, omáčku, asi 40 dkg zemiakov, málokedy asi 3 dkg mäsa. Väzni trpeli podvýživou.

Druhá čiastka väzňov z VYKMANOVA pracovala v tábore OTK, kde sa susedovala uranová ruda zo všetkých táborov jáchymovskej oblasti. Tábor OTK bol od VYKMANOVA vzdialený asi 10 km a väzňov tam odvážali nákladnými autami. Ako Juhoslovan udáva, pracovalo tu celkom asi 1.000 väzňov.

V tomto tábore boli rozne drevené objekty, kde sa uranová ruda drtila a triedila. V ďalších objektoch sa ruda balila do bedien asi 60 x 40 cm veľkých a tieto sa nakládaly do vagonov, ktoré sa odesielali do SSSR. Týždenne bolo do SSSR odespedovaných asi 40 vagonov uranu. Posledné zásielky videl Juhoslovan vo februári 1952.

V tábore OTK poznal Juhoslovan tamojšieho väzňa DEITERA Vladimira, odsudeného na 11 rokov, ktorý mu rozprával, že tu pracuje už dva roky a cíti sa zo dna na den horšie so zdravím. Všetci väzni vraj pracuju bez gumenných rukavíc, väčšinou stratia v prvom rade zuby, nedostatkom potrebných látok pre telo ostávajú bezvládnymi. V tábore je na dennom poriadku, že niekoľko z väzňov už úplne vyčerpaných odvezu do nemocnice, ale ešte sa nestalo, že by boli odvezených väzňov po vyliečení vrátili. Väzňom, ako DEITER ďalej povedal, je jasné, že koho odtiaľ odvezu, tak už sa nemôže vrátiť, lebo v takovom stave väzni, ktorých táborový veliteľ uzná za chorých, vlastne už prakticky nemožno počítať medzi žijucimi.

Tábor OTK je známý tým, že sem dávajú na práce len výhradne politických väzňov.

Juhoslovan uvádza ďalej, že aký bol život v tábore VYKMANOV po každodennej 8 hodinovej práci. Každý deň bola v tábore trihodinová domáca pracovná brigáda, čo znamenalo, že si sami museli škrabať na druhý deň zemiaky, narezať dreva a v tábore udržiavať čistotu.

Mimo toho bolo v tábore školenie nepravidelne raz v týždni. Na tomto školení prednášal vždy estébák JISKA /fmu/, že ako sa žilo za časov, keď páni vládli nad robotníctvom. Uviedol vždy daký príklad, ako trpela určitá robotnícka rodina hladom. Ďalej poukazuje na výhody, ktorých požívajú robotníci v SSSR, na vyspelosť ruského národa a pod. Predčítal vždy niekoľko politických článkov, propagačných proti západu z dennej tlače a týmto unavoval ďalej väzňov dennou prácou již vyčerpaných. Miekedy v nedelu jim promietali propagačné ruské filmy, ako žiju robotníci na kolchozoch a pod.

Život v tomto tábore bol veľmi sťažený tým, že tu bol veľký počet väzňov a ťažko sa vedelo, kto je špiclom.

Do konca roku 1951 bol v tábore o niečo lepší život, lebo bol väzňom nápomocný tamojší lekár Dr. ŠTĚPÁNEK /fmu/ a medik ČISAŘ /fmu/; obaja väzni, ktorí mali súcit pri prehliadkách väzňov; liečili ich a zavádzali práce neschopnosť v páde potreby u skutočne telesne slabých väzňov. Jedného dňa však prišiel STB a oboch sebral. Na ich miesto nastúpil ďalší väzenský lekár, ale tento už po tejto udalosti mal strach a nemal možnosť pomáhať, aj keď by chcel, lebo bol pod dozorom.

Juhoslovan sa pamätá na týchto spoluväzňov v tábore VYKMANOV:

Prof. Dr. RAJEC Juraj z BRATISLAVY, odsúdený na 6 rokov; tento bol v tábore najviac šikanovaný, musel pracovať na najhorších miestach a vykonávať tiež najhoršie práce. Ďalej redaktor TIBENSKÝ /fmu/ z BRATISLAVY, Ing. SOCHOR Jiří z PRAHY, odsúdený na 11 rokov. Režiser SABEK František, odsúdený na 11 rokov. STARNOVSKÝ /fmu/ z PRAHY, odsúdený na 8 rokov. JAREŠ Jaromír, odsúdený pro pokus uteku za hranice. Takisto BASTEL Milan a JANIČEK /fmu/. Ďalej boli na VYKMANOVE dvaja bratia KRIVKOVCI, odsúdení na niekoľko rokov; ich brat, ktorý viedol podzemné hnutie v BRNE, bol na CEJLU popravený.

/more/

Juhoslovan pracoval len na hore spomenutých pracach, ale niekoľko jeho spoluväzňov pracovalo aj na nemeckých hraniciach, ako mu to jeden z nich rozprával. Pozdĺž hranice asi 100 m do vnútrozemia kopali zákopy do hĺbky asi 2 1/2 m. Mimo toho vraj stavali muničné skladištia, tiež v pohraničí. Na týchto prácach sa pracovalo podľa údajov jeho kamaráta ešte vo februári 1952, vždy podľa možnosti zimného počasia. Ďalej sa dozvedel od jeho spoluväzňa, že v HORNOM ŽDIARI, kde bol sklad na ťažobné zariadenie, ušlo 5 väzňov, medzi ktorými bol ČERNÝ František z MORAVAN a ďalší štyria. Pri prechode rakuských hraníc boli jedným hajníkom postrelení a nakoniec chytení na rakúskej strane a odovzdaní ruskej komandature v MISTELBACHU, ktorá ich vydala STB v BRNE asi koncom roku 1951.

Juhoslovan po 9 mesačnom pobyte v oblasti jáchymovskej pracoval také v tábore VIKMANOVA striedavo aj v tábore BARBORA až do februára 1952. Tábor BARBORA leží severozápadným smerom asi 7 km od JÁCHYMOVA na kopci medzi lesmi v nadmorskej výške asi 1.100 metrov. Rozloha tábora je asi 200 x 300 metrov. Stály počet väzňov v tomto tábore je asi 600 osob. Veliteľom tábora je príslušník STB /NU/, asi 36 ročný, 165 cm vysoký a má gaštanové vlasy; nosí uniformu a má tri strieborné hviezdy.

Tábor je ohradený tak ako tábor vo VIKMANOVE a tak isto strážený. Lež je k táboru prihradená ťažba. Inak je tábor rozdelený na tri časti. V prvej časti tábora sú jediné vchody a to hlavný vchod do tábora, ďalej vchod do ťažby a vchod do ďalších častí tábora, kde sú ubikácie. V prvom diele tábora je budova, kde si dávajú väzni náradie pre prácu v ťažbe. V druhom diele je 7 barákov, z týchto slúžia 3 na obývanie a v jednom z týchto barákov je zriadená lekárska ošetrovňa. V ďalšom baráku je práčovňa a kupelňa. V ostatných sú kantína, kuchyňa, jedáleň a skladište na potraviny. Mimo toho je tu v druhom diele tábora aj korekcia so 6 miestnosťami, vydláždených betonom; do každej miestnosti sa vejde len jedna osoba. V treťom diele tábora sú ubytované estébáci, v počte asi 60 osob. Majú tu 5 barákov so svojim kultúrnym domom.

Život v tomto tábore sa lišil od života v tábore VIKMANOV aj v tom, že tu sa rozdeľovali väzni na kategórie A, B a C. Kategória A pracovala v ťažbe, B a C na pozemných prácach. Rozdelenie podľa kategórie malo sa prevádzať podľa telesnej zdatnosti, čo však bolo zbytočné, lebo každý väzeň sem prišiel už z väzníc tak zničený, že pre neho bola aj kategória C ťažká, ktorá mala byť najľahšia.

Väzni chodili oblečení vo vojenských uniformách, na kabátoch mali 4-5 cm červené pásy, na nohaviciach tiež dva.

Väzni v ťažbe v tábore BARBORA dolovali uranovou rudu, ktorú odovzdali nákladnými autami do tábora OTK. Juhoslovan sám v ťažbe nepracoval a nevie ani podrobné údaje o práci v ťažbe.

/more/

Väzni v šachte pracovali od 7 hod. ráno do 14 hod. odpoledne. Ostatok väznov pracoval na povrchových prácach a to na pohraničí pri výstavbe vodnej hrádze od nemeckých hraníc vzdialenej asi 300 m. Najbližší bod, ktorý Juhoslovan vie udať, je obec BOŽÍ DAR, ktorá leží 10 km od hrádze do vnútrozemia. Zákopy sa kopaly do hĺbky asi 1 1/2 m a tiahly sa pozdĺž nemeckej hranice. Kráďza, kde pracovali ostatní väzni, bola tesne pri ceste smerom od obce BOŽÍ DAR k nemeckým hraniciam, od hraníc vzdialená asi 500 metrov pri jednom kopci. Zastavuje sa tok jedného potoka a voda sa zavádza do rezervoáru, ktorý sa vo februári 1952 dostavoval, resp. dokončoval. Údajne majú byť touto vodou zásobované tábory v oblasti JÁCHYMOVA. Pri tejto stavbe sú asi tri budovy obytné a kancelárie, v ktorých bývajú ruskí inžieri, ktorí riadia túto výstavbu. Na výstavbe pracuje asi 120 väznov; väzni sem dochádzajú nákladnými autami s doprovodom STB ráno o 7 hod. a pracujú bez obeda do 15.30 hod.

Väzni sú pri práci na hrádzi rozdelení na skupiny po 10 osobách; nad každou skupinou je parták, ktorý je tiež väzen a zapisuje výkon práce. Odmenu dostávajú väzni priemerne mesačne 50 až 80 Kčs táborových peňazí. V tábore sú zavedené zvláštne penaze červenej farby, jedna koruna je veľká asi ako zápalková krabička, ďalej sú 10, 20 a 50 Kčs. Tieto penaze môžu použiť na nákup tovaru v kantine. Inak im strhujú mesačne na stravu a ubytovanie 114 Kčs.

V tábore sa dal kúpiť len krém na boty, papuče, málokedy cukriky a pridelový salám; chleba alebo cigarety sa nedostali. Tabačenkú dostal len ten väzen, ktorý plnil normu na 100% - pridel čínil 40 cigaret mesačne. Cigareta stála v tábore na čierno 30 Kčs. 30 dkg chleba stál na čierno 300 Kčs.

Život v tábore BARBORA sa mohol porovnať celkom so životom vo VIKMANOVE po každej stránke. Jediné pozoruhodná je udalosť, ktorá sa prihodila koncom októbra 1951. Jedného dňa našli zrúna na dvore letáky, ktoré shodilo údajne lietadlo a na týchto letákov bol nápis: "aby väzni vydržali, lebo príde pre nich oslobodenie", ďalej upozorňovali dozorcov, aby sa slušne chovali, lebo podľa toho bude s nimi zúčtované. Veliteľ tábora nechal shabať všetky letáky a upozornil väznov, že ak sa dopočuje, že niektorí hovoria o oslobodení alebo o vojne, budú smeteni a neuvidia nikdy viacej svoj domov, že vraj majú na to svoje prostriedky. Naproti tomu, ak začnú inak uvažovať, bude mať o nich ľudovodemokratický štát záujem.

Tieto letáky vzbudily vo väznoch nádej a dalo sa pozorovať, že dozorcovia až na veliteľov táborov aspoň na čas prestali so svojimi sadistickými výčinnami pri nástupoch väznov.

Juhoslovan bol v tomto tábore spolu s týmito väzňami; KATIC Mirko, Juhoslovan, asi 30 ročný a 180 cm vysoký; bol odsúdený na 2 roky. Dr. HAAS Max, Čech a VESELÝ Václav, JAJCAJ Andrej, Slováč, ženatý, má 4 deti; tu pracoval 4 roky a bol úplne zničený. STB ho odviezlo a nevie sa kam. Ing. ZAPLETAL /fnu/ z PRAHY, odsúdený na 11 rokov. FUKA Oldřich, 26 ročný, 175 cm vysoký s kučeravými gaštanovými vlasmi; bol odsúdený na 5 rokov.

Na GOTTWALDOVÉ narodeniny, 23. Novembra 1951, vyzval na pracovisku hrádzí väzňov, parták HORÁČEK /fnu/, ktorý inak nikomu neublížil, aby podpísali väzni splnenie záväzku 130%. FUKA Oldrích a ďalších 5, medzi nimi VESELÝ Václav, odmietli podpísanie tohoto záväzku a FUKA poznamenal, že sa mu chce vracať, keď tento návrh aj len počuje. Tento výrok počuli príslušníci STB a na mieste pred ošmi ostatných väzňov ho zbili pešami a telefonicky zavolali do tábora BARBORA, odkiaľ prišlo auto a odviezlo ho priamo do korekcie. V korekcii bol 14 dní, kde dostal len polovičnú stravu a ležal len na betone bez prikryvok.

Nejhoši dozorcovia tábora BARBORA sú: MAZÁNEK /fnu/, 28 ročný, 166 cm vysoký, s gaštanovými vlasmi a zavalitej postavy; ďalej dozorca pod názvom PŠOVOD /fnu/, asi 22 ročný a 175 cm vysoký blondák, Osvetový komisár /NU/ asi 30 ročný, 170 cm vysoký a má gaštanové vlasy, podlhovastú tvár a orlí nos. Všetci sa vedeli sadistickou radosťou prizerať pri nástupe väzňov; aj vtedy, keď po práci prišli úplne promoknutí, nechali ich hodiny na dvore mŕznúť.

EVAL. COMMENT : All information is in line with previously received news. However, details as well as names, except Dr. RAJEC, who has been reported as living in "Rovnost" camp are UNCONFIRMED. Mentioned labor camps generally known. /On VYKMANOV several reports received such as Items No 2203/52, 4967/52, 1882/51, 1647/51/. Poor health conditions of Czech miners reported several times, but the specific case UNCONFIRMED. Using of special money in camps reported for the first time.